

Jonas Rönqvist

Vaihto-oppilasvuosi Berliinissä 2012-2013

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Muusikko (AMK)

Musiikin tutkinto

Opinnäytetyö

25.5.2014

Tekijä Otsikko	Jonas Rönqvist Vaihto-oppilasvuosi Berliinissä 2012-2013
Sivumäärä Aika	20 sivua + 0 liitettä 25.5.2014
Tutkinto	Muusikko (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Musiikin tutkinto
Suuntautumisvaihtoehto	Muusikko, saksofoni
Ohjaajat	Lehtori Jukka Väisänen Lehtori Laszlo Sule
<p>Työn tavoitteena on pohtia vaihto-opiskelun kannattavuutta opintojen kannalta, onko ulkomailla vietetty vuosi merkittävä ainoastaan elämyksenä, vai voiko se kehittää, tässä tapauksessa muusikkona, omaa taitotasoa, motivoida syvällisemmin opiskeluun ja antaa eväitä työelämään.</p> <p>Opinnäytetyössäni refleктоitiin vaihto-opiskelu kokemuksia Saksassa, Jazz-Institut Berliinissä, vuosina 2012-2013. Kerron opiskelukokemuksistani edeltä mainitussa oppilaitoksessa sekä arvioin millaisen vaikutuksen tämä teki muusikkouteeni.</p> <p>Omien opiskelukokemusten lisäksi kerron vaihto-opiskelusta tehdyistä tutkimustuloksista, joita on tehty haastattelemalla oppilasvaihdossa olleita suomalaisia, sekä yleistä taustaa saksalaisesta musiikkikoulutusjärjestelmästä. Kerron myös kertomaan jazzmusiikin historiasta Saksassa sekä Berliinistä musiikkikaupunkina.</p> <p>Opinnäytetyöni on luonteeltaan kerronnallinen, eli työ pohjautuu omiin kokemuksiini Berliinissä sekä opiskelijana, että kaupungissa asuvana. Tarkoitukseni on myös verrata omia kokemuksiani tutkimustuloksiin, joita vaihto-opiskelijoiden kokemuksista on tehty.</p> <p>Loppupohdinnasta käy ilmi, että vaihtokokemus oli minulle hyödyllinen. Koen, että kehityin vuoden aikana muusikkona hyvän opetuksen ja innostavan ilmapiirin ansiosta. Toisin, kuin monen muun vaihdossa olleen tapauksessa, minun opintoni eivät tule pitkittymään vaihto-opiskelun vuoksi. Kaikki ennakkotavoitteet eivät kuitenkaan täyttyneet, en esimerkiksi oppinut saksankieltä niin hyvin kuin olisin toivonut. Toisaalta, kiitos kaupungin ja koulun kansainvälisyyden, sain tutustua ihmisiin kaikkialta Euroopasta.</p>	
Avainsanat	saksofoni, vaihto-opiskelu, Berliini, jazz

Author Title	Jonas Rönqvist Student exchange year in Berlin 2012-2013
Number of Pages Date	20 pages + 0 appendices 25 May 2014
Degree	Bachelor of Music
Degree Programme	Pop & Jazz Music
Specialisation option	Musician, saxophone
Instructors	Jukka Väisänen M.Mus Laszlo Sule M.Mus
<p>In my Thesis I reflect my own experiences as an exchange student in Germany, at Jazz-Institut Berlin, between the years 2012-2013. I will mainly describe my study experiences in the before mentioned academy and evaluate which kind of impact it had on me as a musician.</p> <p>In addition to my study experiences, I will describe the study results that have had made about student exchange by interviewing Finnish students that have experienced it. I will also describe German music education system, history of jazz in Germany and Berlin as a place for music.</p> <p>The objective of my Thesis is to contemplate if student exchange is beneficial to one's studies, if the year abroad is significant only as an experience or can it develop, in this case as a musician, one's skill level, motivate profoundly to studying and give instructions to the working life.</p> <p>My thesis is by nature narrative, it is based on my own experiences in Berlin as a student and a as person living in the city. My meaning is also to compare my own experiences as an exchange student to the results of the research which are made on exchange students in general.</p> <p>In the final contemplation it becomes obvious that the experience as an exchange student was beneficial to me. I find that in the course of one year I evolved as a musician thanks to good tuition and an inspiring atmosphere. Contrary to many other students which have also been on exchange, my studies will not be prolonged because of the year abroad. I did not achieve all the goals that I had before I went to Berlin, for example I did not learn the language as good as I had hoped. But then again, thanks to the city and the school being as international as they were, I had the opportunity to make acquaintance with people from all around Europe.</p>	
Keywords	student exchange, Berlin, jazz

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tutkimuskysymykset	1
2	Käsitteet	2
2.1	Vaihto-opiskelu	2
3	Saksalainen musiikkikoulutusjärjestelmä	4
3.1	Jazz-Institut Berlin	5
4	Jazzmusiikki Saksassa	6
5	Vaihtoon hakeutuminen	8
5.1	Opiskelu Jazz-Institut Berlinissä	9
6	Berliini	13
7	Yhteenveto ja pohdinta	15
	Lähteet	20

1 Johdanto

Opinnäytetyöni aihe on vaihto-oppilasvuoteni, jonka vietin Saksassa Jazz-Institut Berlinissä, lukuvuonna 2012-2013. Aion työssäni kertoa omista kokemuksistani musiikinopiskelusta Saksassa, mitä eroja on löydettävissä verrattuna opiskeluun Suomessa sekä pohtia voisiko joistain Saksassa tapaamistani käytänteistä olla hyötyä myös suomalaisessa musiikinopetuksessa? Vertaan omia kokemuksiani vaihto-opiskelusta tutkimustuloksiin, joita on tehty haastattelemalla suomalaisia opiskelijoita heidän ajastaan vaihdossa ja miettimällä mitä yhtäläisyyksiä sekä eroavaisuuksia on löydettävissä. Kerroin myös saksalaisesta musiikkikoulutusjärjestelmästä sekä jazzin historiasta Saksassa.

Olen jo useamman vuoden ajan keskittynyt jazzmusiikin soittamiseen ja opiskeleminen, joten suurin syy hakeutua vaihtoon oli päästä kouluun, joka on täysin suuntautunut jazziin. Tiesin entuudestaan, että Pohjoismaissa ja varsinkin Ruotsissa sekä Tanskassa, on useampi koulu, jotka ovat korkeatasoisia jazzmusiikin suhteen, ja, koska hallitsen ruotsinkielen, niin päätin hakea Göteborgin sekä Tukholman musiikkikorkeakouluihin. Sen sijaan Keski-Euroopan koulujen tasosta minulla ei ollut yhtä selkeää käsitystä. Valitsin sieltä yhdeksi vaihtoehdoksi Barcelonan, koska kaupunki vaikutti minusta mielenkiintoiselta ja koska olin lukiossa opiskellut muutaman kurssin verran espanjaa. Löysin myös internetistä videoita ja äänitteitä hakemani koulun saksofoniopettajasta, joka vaikutti näiden perusteella minusta pätevältä soittajalta.

Barcelonan lisäksi valitsin toiseksi vaihtokohteeksi Manner-Euroopasta Berliinin. Kaupunki oli itsessään niin mielenkiintoa herättävä, joten vaikka tietoni koulusta olivat vähäiset, niin halusin hakea sinne. Tiesin entuudestaan että Kurt Rosenwinkel, tunnettu jazzkitaristi, opetti koulussa, mikä osaltaan loi tunteen, että koulutukseen on siellä panostettu. Olin myös opiskellut saksaa ylä-asteella ja lukiossa, joten ajatuksenani oli että muutamassa kuukaudessa oppisin kielen. Saksa tuntui myös enemmän samankaltaiselta Suomen kanssa, kuin esimerkiksi Etelä-Euroopan maat, joten kynnys muuttaa sinne ei tuntunut niin korkealta.

1.1 Tutkimuskysymykset

Millainen oli vaihto-opiskeluvuoteni Jazz-Institut Berlinissä vuosina 2012-2013?

Millaisia ideoita sain suomalaisen musiikkikoulutuksen kehittämiseen opiskellessani Berliinissä?

Millainen on saksalainen musiikkikoulutusjärjestelmä?

Miten opetus toteutettiin?

Millainen on opetussuunnitelma?

Miten kansainvälisyys näkyy Berliinissä?

Millainen merkitys Saksassa vietetyllä opiskeluvuodella oli musiikilliseen kehittymiseeni ja uralla etenemiseen?

2 Käsitteet

2.1 Vaihto-opiskelu

Saadakseni tietoa vaihto-opiskelusta, luin Irma Garamin kirjan *Kansainvälisyyttä käytännössä : suomalaisten vaihto-opiskelijoiden kokemuksia ulkomailla opiskelusta*, jota myös käytin lähteenä tässä luvussa. Kun osa kotimaisesta koulutusohjelmasta suoritetaan ulkomailla, niin tällöin tarkoitetaan vaihto-opiskelua. Koulut järjestävät mahdollisuuden siihen antaakseen opiskelijoilleen valmiuksia kansainväliseen kanssakäymiseen ja täten pätevöittäkseen heitä kansainvälisille työmarkkinoille, koska maailman uskotaan globalisoituvan, eli yhtenäistyvän, jatkossa yhä enemmän. Henkilö jolla on kansainvälisiä taitoja, pystyy täten työskentelemään ja hakemaan työtä ympäri maailmaa. Toinen syy vaihto-opiskelun järjestämiseen on akateemisten alojen työpaikkojen epävarmuus. Korkea koulutus ei enää takaa varmasti työpaikkaa ja tämän vuoksi virallisen opetuksen ulkopuolelta hankitut taidot, kuten harrastukset, työkokemus tai juuri vaihto-opiskelu voivat olla ratkaisevia, jotta opiskelija saavuttaisi työelämän vaatimukset.

Suomalaisten vaihto-opiskelijoiden suosituimmat kohdemaat sijaitsevat saksan- ja englanninkielisissä Euroopan maissa, Välimeren maissa sekä Pohjoismaissa. Keskimääräinen vaihdon pituus on 6,5 kuukautta ja useimmat ovat vaihdossa noin kolme, kuusi tai yhdeksän kuukautta eli puoli lukukautta, yhden lukukauden tai koko lukuvuoden. Yleisesti opiskelijat lähtevät vaihtoon vaihtojärjestön, kuten Euroopan Unionin Erasmus- tai pohjoismaisen Nordplus-järjestön kautta, koulujen kahdenvälisten sopimusten avulla tai niin sanottuna ”free moverina”, jolloin opiskelija järjestää itse opiskelupaik-

kansa. Tavallisin ajankohta opiskeluvaihdolle on opintojen kolmantena sekä neljäntenä vuotena. Yleisin syy miksi opiskelijat haluavat lähteä vaihtoon on kokemusten hankkiminen, mikä sisältää uusiin maihin ja kulttuureihin tutustumisen, kielitaidon parantamisen sekä mahdollisuuden matkusteluun.

Näitä syitä vähemmän painotetaan työelämään pätevoitymistä ja vielä vähemmän itse opiskeluun liittyviä syitä, kuten korvaavien kurssien suorittamisen, uusiin opintomenetelmiin tutustumisen, vaihtokohteen korkean tason tai siellä opetettavan suomalaisesta koulusta puuttuvan aineen opiskelemisen. Taidealojen opiskelijoille on tosin kohdekoulun taso ja puuttuvan aineen opiskelu tärkeämpi syy lähteä vaihtoon kuin muiden alojen opiskelijoille. Syynä tähän on todennäköisesti halu vahvistaa omaa persoonallista näkemystään ulkomaisten näkökulmien ja aiheiden avulla.

Vaihdossa ollessaan opiskelijat käyttävät keskimäärin vähemmän aikaa opiskeluun kuin kotimaassaan ja he jotka arvioivat tekemänsä kurssit vaativiksi saavat keskimäärin tehtyä enemmän opintosuorituksia kuin ne, jotka arvioivat kurssinsa helpoiksi. Yleisesti he, jotka ovat vaihdossa Pohjois-Amerikassa käyttävät eniten aikaa opiskeluun ja vähiten he, jotka ovat vaihdossa Itä-Euroopassa, Välimeren maissa tai saksankielisessä Euroopassa. Syiksi tähän nähdään englanninkielen tuttuus ja kulttuurin samankaltaisuus Pohjois-Amerikassa.

Suurimmat ongelmat, jotka vaihdossa olleet kokevat liittyvät käytännön järjestelyihin, vaikeuksiin saada tietoa ulkomaan opinnoista, rahapulaan sekä kontaktien vähyyteen paikallisten ihmisten kanssa. Opiskelijoilla voi myös olla hankaluuksia saada korvattua omaan tutkintoon kuuluvia pakollisia opintoja ulkomailla suorittamistaan opinnoista, useat tekevätkin vaihdossa ollessaan valinnaisia kursseja. Näiden vaikeuksien seurauksena voivat vaihdossa olleiden opinnot pitkittyä jopa yhtä pitkällä ajalla kuin heidän vaihtojaksonsa on kestänyt.

Vaihto-opiskelu voi toisaalta hyödyttää opiskelijaa parantamalla hänen opiskelumotiivaatiotaan, antamalla hänelle ideoita opintojen eteenpäin viemiseksi sekä tekemällä hänen opiskelustaan määrätietoisempää. Näin tuntevat varsinkin he, jotka ovat vaihdossa koko lukuvuoden verrattuna heihin, jotka viettävät ulkomailla lyhyemmän ajanjakson.

Useimmat vaihdossa olleet kokevat ulkomailla vietetyn ajanjakson myönteisenä ja siellä kohdatut vaikeudet itseään kasvattavina kokemuksina. Vaikeuksien voittaminen vierassa ympäristössä, jossa opiskelijan on luotava uusia keinoja selviytyä, kasvattaa opiskelijoiden itsetuntoa ja rohkeutta. Osalle opiskelijoista voi vaihtojakso toimia hengähdystaukona tavanomaisista opiskeluruutiineistaan ja hetkenä, jolloin voi tutustua uusiin asioihin sekä pohtia opintojensa suuntaa sekä omaa siirtymistään työelämään. Suurin hyöty, jonka vaihdossa olleet kokevat saaneensa ei kuitenkaan liity opintoihin, vaan sosiaalisten- sekä selviytymistaitojen oppimiseen. (Garam 2000)

3 Saksalainen musiikkikoulutusjärjestelmä

Julkiset voittoa tavoittelemattomat musiikkiopistot, joista noin 900 kuuluu saksalaisten julkisten musiikkioppilaitosten järjestöön, ovat tärkeä osa saksalaista musiikkikoulutusta. Jotta oppilaitos hyväksytään osaksi edeltä mainittua järjestöä, täytyy sen täyttää tietyt laatukriteerit, opettajilla täytyy olla musiikkikoulutus ja rehtoreilla musiikkipedagogin loppututkinto. Järjestö myös kehittää opetussuunnitelmia, järjestää täydennyskoulutusohjelmia sekä -kongresseja ja konsultoi jäsenoppilaitosten kanssa. (Music Education Outside The State School System, 2011, www)

Näiden lisäksi se on kehittänyt rakennesuunnitelman, joka jakaa opinnot neljään kategoriaan: alkeet, alempi-, keski- sekä syventävä taso. Alkeisopinnot, jotka ovat lähinnä tarkoitettuja pikkulapsille, ovat verrattavissa suomalaisen varhaisiän musiikkikasvatukseen. Kouluiässä oleville alkeisopinnot sisältävät tutustumista eri soittimiin, lauluopetusta sekä musiikkiteatteria. Alemmalla tasolla, jonka suorittamisen on arvioitu kestävän noin neljä vuotta, saavat oppilaat ensimmäisen kerran soitinopetusta, mikä toteutetaan tavallisesti ryhmäopetuksena. Soitinopetus jatkuu läpi eri tasojen, jotka kuvaavat kuinka pitkälle soittimen hallinta on kehittynyt. Rakennesuunnitelma sisältää myös täydentäviä opintoja, kuten säveltapailun ja musiikin teorian, sekä pakollisen ensembletyöskentelyn. (Music Education Outside The State School System, 2011, www)

Noin puolet musiikkiopistoista järjestää valmentavia kursseja henkilöille, jotka aikovat hakea musiikkikorkeakouluun. Nämä opinnot sisältävät pää- ja sivusoitinopetusta sekä valmentavat oppilaita säveltapailu- ja teoriakokeeseen. Musiikkikorkeakoulun aloittaneista ovat noin puolet suorittaneet tällaisen kurssin. (Music Education Outside The State School System, 2011, www)

Saksalaiset musiikkiopistot tekevät ajoittain yhteisiä projekteja peruskoulujen kanssa, josta hyvänä esimerkkinä on ohjelma nimeltään ”Jeden Kind ein Instrument”, eli suomeksi, ”soitin jokaiselle lapselle”. Tarkoituksena on antaa jokaiselle lapselle mahdollisuus oppia soittamaan haluamaansa soitinta huolimatta vanhempien ekonomisista resursseista. Ennen soittimen valintaa saavat lapset koululuokissaan tutustua eri soittimiin, jonka jälkeen itse opetus järjestetään koulun tiloissa. (Music Education Outside The State School System, 2011, www)

Saksassa musiikillisiin ammatteihin kouluttaa esimerkiksi musiikkikorkeakoulut, joita on 24 kappaletta, yliopistot, ammattikorkeakoulut, konservatoriot, musiikkiakatemit ja ammattikoulut. Yliopistotasolla aloittaneista musiikinopiskelijoista on lähes puolella suuntaus muusikoksi, kolmasosalla musiikkipedagogiksi ja sen lisäksi noin viidesosa aloittaa musiikkitieteen opinnot. Kandidaattitutkinnon kesto on Saksassa määritelty neljäksi ja maisteritutkinnon kahdeksi vuodeksi sekä muiden kolmannen asteen koulutusten vähintään kolmeksi vuodeksi. Ulkomaisten hakijoiden määrä saksalaisiin musiikkikorkeakouluihin on suuri, yli puolet uusista opiskelijoista tulee ulkomailta. Hakijoiden määrää ei silti haluta rajoittaa, koska se muistuttaa siitä kuinka kova kilpailu on myöhemmin työelämässä. (Education for Musical Professions, 2011, www)

3.1 Jazz-Institut Berlin

Jazz Institute Berlin, eli JIB, on osa Universität der Künste Berliniä, lyhennettynä UdK:ta. Oppilaitos perustettiin vuonna 2005, jolloin Hans Eisler musiikkikorkeakoulun ja Universität der Künsten jazzosastot yhdistyivät. Suuntautumisvaihtoehdot, joita koulu tarjoaa, ovat jazzmusiikin kandidaatti, jonka kesto on tavallisesti kahdeksan lukukautta ja jonka tarkoituksena on kouluttaa musiikin esittämiseen, sekä jazzmusiikin maisteri, jonka kesto on kaksi lukukautta ja jonka tavoitteena on syventää oppilaan artistista identiteettiä. Oppilaitoksen tilat sijaitsevat Charlottenburgin kaupunginosassa lähellä sekä Technische Universitätin tiloja että Zoologischer Gartenia. Jazzosasto on Metropolian pop/jazz-osastoon verrattuna pieni, oppilaita on noin 50, joista suuri osa on kotoisin Saksan ulkopuolelta eri Euroopan maista.

Kandidaateiksi opiskelevien opetussuunnitelmaan kuuluu pakollisina opintoina pääsoitin, sivuainepiano, jazzteoria, säveltapailu, klassisen musiikin peruskurssi sekä ensemble. Näiden kaikkien kurssien suoritusajankohta on etukäteen päätetty. Pakollisiin opintoihin, joiden suoritusajankohdan voi itse valita, kuuluvat esimerkiksi musiikkiliike-

toiminta, musiikin tuottaminen, esittäminen, fysioterapia sekä big band. Oppilaiden on myös osoitettava saksankielen taitonsa suorittamalla kielikokeen.

4 Jazzmusiikki Saksassa

Jazzmusiikki rantautui Saksaan 1920-luvulla, jolloin huomiota herätti varsinkin sen eksoottinen puoli tanssijoihin. Berliinissä koettiin merkittävä tapahtuma vuonna 1926, jolloin Paul Whiteman yhtyeineen vieraili siellä. Whitemanin yhtye koostui valkoihoisista muusikoista ja heidän musiikkiaan on kutsuttu ”sinfoniseksi jazziksi”. Näinä aikoina arvostus jazzia kohtaan kasvoi, josta osoituksena Frankfurt Am Mainin Hoch konservatorion vuonna 1928 perustama jazzkurssi sekä Ernst Krekerin jazzopperan *Johnny Spielt auf* suursuosio vuonna 1927. Saksalaiset klassisen musiikin säveltäjät, kuten Paul Hindemith sekä Kurt Weil, alkoivat myös kiinnostuneita jazzista.

Natsien tultua valtaan 1930-luvulla heikkeni jazzin asema Saksassa. Jazzin soittaminen radiossa haluttiin kieltää täysin, koska mustaihoiset olivat luoneet sen, sekä koska jazzin nähtiin symboloivan vapautta yhdessä käskystä marssimisen sijaan. Hämätäkseen tarkastajia alettiin näihin aikoihin englanninkielisten kappaleiden nimiä kääntämään saksaksi, esimerkiksi kappale *Tiger Rag* sai nimen *Schwarzer Panther*. Natsien valtakaudella oli myös heitä, jotka eivät halunneet olla osa kansallissosialismia. Nuoria, jotka pukeutuivat Yhdysvaltalaisyylisiin vaatteisiin ja kuuntelivat jazzia, kutsuttiin nimellä ”*Swing-Heinis*”. He saivat myös Gestapon epäilykset ylleen, mutta ahdisteluista huolimatta koki swing-tyylinen jazz suosionsa huipun vuosien 1941-1943 välillä. (Jazz in Germany 1919-1945, www)

Hieman erikoinen yksityiskohta natsien suhteesta jazziin on yhtye nimeltään *Charlie and his Orchestra*, joka oli perustettu propagandaministeri Joseph Goebbelsin käskystä. Yhtye äänitti jazztyylisiä kappaleita, joiden englanninkieliset sanoitukset herjasivat Saksan vihamiehiä, ja jotka olivat suunnattuja lännessä radiosta kuultaviksi. (Jazz in Germany until 1945, 2009, www)

Toisen maailmansodan jälkeen oli Saksassa sekä jazzin kannattajia että vastustajia. Vastustajilla oli yhä mielessään natsien jazzin vastainen propaganda, kun taas kannattajille symboloi jazz vapautta ja veljeyttä. 1950-luvulla oli radiolla tärkeä rooli jazzin leviämässä ja Saksassa olikin eniten radion big bandeja koko Euroopassa. Vuonna

1964 järjestettiin Berliinissä ensimmäistä kertaa *Berliner Jazztage*, joka sittemmin on kulkenut nimellä *JazzFest Berlin*, ja joka järjestetään yhä vuosittain. (JazzFest Berlin, [www](#))

1960- ja 1970-luvuilla oli jazzin pääkaupunki Saksassa kuitenkin Frankfurt Am Main. Taustana tälle oli kaupungissa järjestetty *Deutsches Jazzfestival*, Euroopan vanhin jazzfestivaali, joka järjestettiin ensimmäistä kertaa vuonna 1953. Kaupungista kotoisin olevilla muusikoilla oli myös oma persoonallinen tyylinsä, jota voi kuvailla moderniksi avantgarde jazziksi. 1980-luvulla Frankfurt Am Main menetti johtavan asemansa Kölnille, Berliinille, Münchenille sekä Hampurille. (Jazz in Germany after 1945, 2009, [www](#))

Saksojen ollessa jaettuna kehittyi niissä myös kaksi erillistä jazzin suuntausta. 1950-luvun puolivälistä lähtien kehittyi Saksan liittotasavallassa muun muassa pasunisti Albert Mangelsdorffin johdolla suuntaus avantgardistiseen ja kokeelliseen jazziin. Muita uraauurtavia muusikoita kokeellisen jazzin saralla Saksassa olivat Peter Brötzmann sekä Berliinissä vaikuttava Alexander von Slippenbach, joka perusti yhden Euroopan johtavista vapaan improvisaation ensembleistä, nimeltään Global Unity Orchestra. Näiden suuntausten avulla oli mahdollista irrottautua jazzmusiikkiin liitetyistä tyyllillisistä ennakkokäsityksistä sekä erottautua Yhdysvalloista tulevista esikuvista. (Jazz in Germany after 1945, 2009, [www](#))

1950-luvulla Saksan demokraattinen tasavalta suhtautui jazziin samalla tavoin kuin Neuvostoliitto, sitä yritettiin jopa kieltää ja levyjä oli salakuljetettava maahan. Jazzia, joka nähtiin osana Amerikkalaista kulttuuria, pidettiin kaupallisena, rappiollisena sekä seksuaalisia normeja rikkovana. Toisaalta bluesmusiikki ja jazzin varhaiset muodot kuten dixieland, yhdistettiin osaksi Yhdysvaltojen mustaihoisen työväestön kulttuuria, jolloin siitä tuli hyväksytympää. (Searching for Proper New Music : Jazz In Cold War Germany, [www](#))

1970-luvulla vihamielisyys jazzia kohtaan idässä väheni ja valtiojohto hyväksyi sen osaksi maansa kulttuuria. Varsinkin free jazzista tuli siellä suosittua ja maassa syntyi omintakeinen tyyli improvisoida. Huomattavia aikakauden muusikoita Itä-Saksassa olivat Günter Sommer, Manfred Hering sekä Conny Bauer. Samaan aikaan alettiin lännessä enenevässä määrin yhdistämään jazziin elementtejä muista musiikkityyleistä ja siitä tuli kaupallisempaa. 1980-luvulla jazz jakautui Saksan liittotasavallassa eri tyy-

lisuuntauksiin, kuten perinteiseen, free jazziin, fuusion sekä klassisesta musiikista vaikutteita ammentavaan. (Jazz in Germany, www)

Saksojen yhdistyminen vuonna 1989 oli merkittävä tapahtuma myös jazzmusiikin saralla. Lännessä oli entuudestaan kattava verkosto klubeja, konserttitapahtumia sekä levy-yhtiöitä, ja jazzmusiikin kenttä oli hyvin kansainvälinen. Toisaalta samaan aikaan kuin länteen tuli paljon ulkomaisia artisteja esiintymään, oli lännessä ainoastaan muutamia omia artisteja, jotka olivat tunnettuja maansa ulkopuolella. Idässä sen sijaan oli ennen saksojen yhdistymistä nähty musiikillinen luovuus vientituotteena ja keinona edistää maan tunnettavuutta. Tämän ansiosta muusikot saivat musiikillisesti tehdä mitä halusivat, vaikka he olivat yksilöinä osina valtion koneistoa. Idässä moni muusikko oli myös ansainnut elantonsa soittamalla valtion rahoittamissa orkestereissa, joita saksojen yhdistyttyä joko yhdistettiin toisten orkestereiden kanssa tai lopetettiin kokonaan, mistä osalle muusikoista seurauksena oli toimeentulon häviäminen. (Despite Differences in History, A Fusion at Heart – Jazz in Germany after the Fall of the Wall, 2009, www)

1990-luvulla Berliinistä tuli modernin jazzin keskuspaikka Saksassa, jonne varsinkin pienemmistä kaupungeista lähtöisin olevat muusikot muuttivat halpojen asumiskustannusten, luovan ympäristön sekä opiskelumahdollisuuksien vuoksi. Muita merkittäviä kaupunkeja jazzin suhteen ovat München, jossa sijaitsevat ECM, Enja sekä ACT-levy-yhtiöt sekä Köln, joka on soul jazzin keskus Saksassa. Suurkaupunkien lisäksi Weimarin sekä Dresdenin musiikkikorkeakouluissa annetaan korkeatasoista opetusta ja Salzaussa, Görlitzissä, Burghausenissa sekä Moersissa järjestetään tunnettuja jazzfestivaaleja. (Despite Differences in History, A Fusion at Heart – Jazz in Germany after the Fall of the Wall, 2009, www)

5 Vaihtoon hakeutuminen

Minulle oli jo opintojen alussa selvää, että tulisin jossain vaiheessa hakeutumaan opiskelijavaihtoon. Olen aina pitänyt matkustamisesta sekä ollut kiinnostunut muista kulttuureista ja kielistä. Minulla oli jo entuudestaan kokemusta ulkomailla opiskelusta, vuosina 2006-2008 opiskelin musiikkia Bollnäsän kansanopistossa Ruotsissa, jonka koulutusta voisi verrata suomalaiseen toisen asteen ammattiopistoon. Kokemus avarsi näkemystäni siitä miten musiikinopettamisen tyyli voi vaihdella eri maiden välillä. Ruotsissa ei esimerkiksi pidetty mitään tasokokeita ja muutenkin oppilaille annettiin enemmän

vapauksia päättää miten lähestyä soittamista. Jälkeenpäin näin tämän kokemuksen sekä positiivisena että negatiivisena, uskon että vapauksien antaminen antoi hyvän tavan lähestyä musiikkia, mutta tiettyjen perusasioiden opetteluun vaatiminen olisi voinut kehittää minua muusikkona enemmän.

Aikaisempi opiskeluni Ruotsissa tutustutti minut paikallisen jazzin kenttään, joten tiesin, että Ruotsissa on korkeatasoisia jazzia opettavia musiikkikorkeakouluja, jonka vuoksi hain vaihtoon Tukholman ja Göteborgin musiikkikorkeakouluihin. Huomattavasti vähemmän tiesin keskieurooppalaisesta jazzista ja sen tasosta. Lähetin hakemukset Barcelonaan ja Berliiniin pitkälti silkasta mielenkiinnosta, jota koin kumpaakin kaupunkia kohtaan. Internetistä oli tässäkin tapauksessa siinä mielessä apua, että sen avulla onnistuin löytämään äänitteitä molempien koulujen saksofoniopettajien soitosta ja toteamaan, että molemmat olivat päteviä soittajia.

Espanja ja Saksa kiinnostivat myös sen vuoksi, että olin lukiossa opiskellut molempien maiden kieliä ja olin yhä halukas oppimaan niitä paremmin. Berliini kiinnosti minua näistä kahdesta kuitenkin enemmän, koska kuvittelin Saksan olevan samankaltaisempi Suomen kanssa kuin Espanja, jolloin sopeutuminen ja asioiden järjestäminen olisi helpompaa. Berliinissä oli myös muutama opettaja, jotka olivat minulle muusikkoina entuudestaan tuttuja, kitaristi Kurt Rosenwinkel, tunnettu jazzkitaristi, sekä basisti Creg Cohen, joka on soittanut sellaisten suuruuksien, kuin Tom Waitsin ja Woody Allenin kanssa. Berliinin maine kansainvälisenä taiteilijoiden tyyssijana ja edullisena kaupunkina auttoi myös valinnan kanssa.

Ennakkokäsityksenä minulla oli, että huolimatta siitä minne pääsisin vaihtoon, niin tulisin sen avulla tuntemaan uusia ihmisiä sekä luomaan kontakteja Suomen ulkopuolelta, kehittämään kielitaitoani sekä saamaan korkeatasoista opetusta ja uusia näkökulmia musiikkiin sekä soittamiseen.

5.1 Opiskelu Jazz-Institut Berlinissä

Jazz-Institut Berlinin tilat sijaitsevat omissa rakennuksessaan UDK:n tilojen yhteydessä. Rakennus, joka ei sinänsä ole kovin suuri, sisältää kolme kerrosta, jossa katu-
tasossa on kahvila, konserttitali, studio sekä opintotoimisto. Ylimmässä kerroksessa on opettajien henkilökohtaisia opetushuoneita sekä ATK-luokka ja alimmassa harjoitus-

sekä yhtyeluokkia. Vaikka harjoitteluun tarkoitettuja luokkia ei lukumääräisesti ollut kovinkaan montaa, oli varsinkin iltaisin koulussa silti hyvät mahdollisuudet harjoitteluun. Luokkiin pääsi sisään omalla avaimella, joka annettiin kaikille opiskelijoille. Avaimessa olevan elektronisen tallentimen avulla on mahdollista nähdä kuka on vierailut luokassa ja täten estetään mahdollisia väärinkäytöksiä. Koululla ei myöskään ollut mitään varsinaisia aukioloaikoja ja täten omalla avaimella oli sisäänpääsy mahdollista koska tahas.

Berliinissä ollessani minulla oli varsin vähän oppitunteja. Opetus koostui viikoittaisesta henkilökohtaisesta soittotunnista, ensemble- eli yhtyesoitosta sekä teoriaoppitunnista. Kaikilla oppitunneilla, joihin minä osallistuin, käytettiin opetuskielenä englantia, mikä oli sinänsä luonnollista, koska suuri osa opiskelijoista ja osa opettajista tuli Saksan ulkopuolelta. Vaihto-oppilaita ei ollut kovinkaan monta, minun tavoin Erasmus opiskelijavaihdossa oli kolme muuta opiskelijaa sekä EUJAM eli European Jazz Master ohjelman kautta noin viisi opiskelijaa. Suuri syy siihen miksi monet ympäri Eurooppaa hakevat juuri tähän kouluun on tunnetut opettajat. Heistä kuuluisin on kitaranopettajana toimiva Kurt Rosenwinkel, joka on yksi tämän hetken tunnetuimmista jazzkitaristeista. Myös bassoa sekä ensembletunteja pitävällä Greg Cohenilla on takanaan pitkä ura muusikkona ja hän on soittanut esimerkiksi Tom Waitsin, Ornette Colemanin sekä John Zornin kanssa. Erikoisuutena on myös se että koulussa opiskelee useampi vibrafonisti, mikä on täysin vibrafoniopettajana toimivan Marty Friedmanin ansiota.

Syyslukukaudella osallistuin ensembleen, jossa aiheena oli Brasilialainen musiikki. Keskityimme soittamaan kappaleita artisteilta, jotka eivät ole niitä kaikkein tunnetuimpia Brasilian ulkopuolella. Tarkoituksena oli antaa oppilaille laajempi käsitys Brasilialaisen musiikin tyylilajeista, koska useimmat yhdistävät Brasilian bossa nova-tyylilajiin ja tuntevat vain muutamia artisteja, kuten Antonio Carlos Jobimin sekä Joao Gilberton. Eriytyisen antoisan tästä ensemblestä teki se yksityiskohta, että sitä johti Brasiliasta lähtöisin oleva Guilherme Castro, joka kuten arvata saattaa, omasi hän laajan tietämyksen Brasilialaisesta musiikista. Uusiin kappaleisiin tutustuttaessa kävimme ensimmäiseksi läpi, mille rytmille kappale perustuu, pohjautuuko se esimerkiksi sambaan, sekä mistä kappaleen sanat kertovat? Opettaja oli myös hyvin tarkka yksityiskohtien suhteen ja hän teki itse sovituksen ensemblelle, mikä ei ollut aivan tavanomainen kokoonpano; kahden puhaltimen lisäksi yhtyeessä oli vibrafoni.

Kevätlukukauden ensembleä johti trumpetisti Gerard Presencer ja materiaalina oli hänen itsensä säveltämät kappaleet. Kappaleet olivat aika erityyisiä, ne sisälsivät jazzin lisäksi vaikutteita populaarimusiikista ja koostuivat usein rytmisistä ideoista. Kokoonpano erosi myös hieman perinteisestä jazzyhteestä, akustisen pianon sijaan yhtyeessä oli sähköbasso sekä Fender Rhodes-sähköpiano. Tämän ensemblen parasta antia oli omasta mielestä kuitenkin ne hetket, jolloin Presencer kertoi kuinka hän lähestyy improvisointia ja lineaarista lähestymistä tavallisiin jazzkappaleisiin. Koulussa oli tapana pitää lukukausien lopussa muutama ilta, jolloin kaikki koulun ensemblet esittivät ohjelmistoaan, jota ne olivat lukukauden aikana työstäneet. Konsertit, joihin osallistuivat myös molemmat ensemblet joissa olin osallisena, olivat nimeltään *What We Do*.

Ensembletuntien lisäksi minulla oli viikoittain teorian tunti. Tällä teoriatunnilla meitä oli syksyllä ainoastaan kaksi oppilasta sekä keväällä kolme, joten saimme itse päättää mitä aihetta halusimme opiskella ja yhteisen päätöksen perusteella valitsimme aiheeksi big bandille säveltämisen sekä sovittamisen. Aihevalinta oli siinäkin mielessä varsin onnistunut, koska teoriaopettaja on itse erittäin kokenut big band -säveltäjä ja osasi antaa paljon neuvoja sekä kuuli nopeasti jos esimerkiksi sovituksessa oli tahattomia dissonansseja. Keskityin itse syyslukukaudella yhden jazzkappaleen sovittamiseen sekä kevätlukukaudella oman sävellykseni työstämiseen.

Ensemblen ja teorian lisäksi kuului luonnollisesti viikoittaiseen lukujärjestykseni pääaineeni eli saksofoni. Saksofoniopettajani oli jazzlinjan rehtori Peter Weniger, joka varsinkin alussa kiinnitti paljon huomiota tiettyjen teknisten perustaitojen opettamiseen. Hänellä oli varsin selkeitä ohjeita siitä mitä kuului osata ja miten harjoitella, jotta nämä tavoitteet saavutettaisiin. Kävimme esimerkiksi läpi miten skaaloja kuuluisi harjoitella ja soitimme blueskiertoa kaikista sävellajeista. Hän myös kehotti minua vaihtamaan suukappaletta ja lehden paksuutta, jotta äänenmuodostukseni kehittyisi.

Lukuvuoden aikana pidetyistä mestarikursseista mieleeni on jäänyt varsinkin Quest-yhtyeen vierailu. Yhtyeeseen kuuluivat saksofonisti Dave Liebman, pianisti Richie Beirach, basisti Ron McClure sekä rumpali Billy Hart. He esittivät meille ensin muutaman heidän kappaleistansa, jonka jälkeen oppilaat jaettiin ryhmiin soittimien perusteella. Minä liityin puhallinsoittajien sekä laulajien ryhmään, josta oli vastuussa Dave Liebman, ja jonka oppitunnin aiheena oli melodian soittaminen. Ryhmän joukosta yksi vapaaehtoinen saksofonisti sekä laulaja esittivät vuorollaan yhden jazzkappaleen melodian ilman säestystä. Liebman äänitti suoritukset, jonka jälkeen hän soitti ne ryhmälle, ja aina

kun hän kuuli esittäjän tekevän virheen, pysäytti hän äänityksen ja kommentoi miten tilanteessa olisi kuulunut tehdä. Liebman oli varsin suorasukainen kommenteissaan, mikä teki tilanteesta aavistuksen jännittyneen. Myöhemmin mestarikurssi jatkui konserttisalissa, jossa oppilaiden muodostama ensemble esitti Quest-yhteen jäsenille muutaman jazzkappaleen. Esitysten jälkeen oppilaille annettiin yksitellen palautetta heidän suorituksistaan ja yhdessä vaiheessa rumpali Billy Hart meni itse lavalle soittamaan ja näyttämään esimerkkiä. Mestarikurssin päätteeksi Liebman kertoi, kuinka hänestä jazzsooloista kuului tehdä transkriptioita. Hänellä oli nauhalla vanhoja äänityksiä, jossa yhdessä eräs naislaulaja esitti trumpettisti Miles Davisin soolon kappaleesta *Freddie Freeloader*. Äänityksestä kuului, kuinka laulaja esitti soolon samanaikaisesti kappaleen alkuperäisäänityksen kanssa, ja kuinka aina välillä alkuperäisäänityksen äänenvoimakkuus katosi taustalla täysin ja pienen hetken päästä tuli jälleen takaisin. Tarkoituksena oli osoittaa, kuinka laulaja osasi soolon niin hyvin että hän pystyi laulamaan ja pitämään kappaleen sykettä yllä huolimatta siitä kuuliko hän alkuperäisäänitystä vai ei. Liebmanin mielestä neljän transkription tekeminen oli riittävä määrä, määrän sijaan tärkeää oli, että transkriptiot opeteltaisiin niin hyvin, että niitä soittaessa onnistuttaisiin kuulostamaan täysin alkuperäisesittäjältä.

Hieman ennen kuin syyslukukausi oli edes alkanut, sain kaikkien muiden koulussa aloittavien uusien opiskelijoiden tapaan sähköpostissa viestin, jossa kerrottiin että minut oli sijoitettu ryhmään, jonka on tarkoitus valmistella 15 minuutin edestä materiaalia noin kuuden viikon päästä järjestettävään konserttiin. Musiikillisesti saisimme tehdä mitä haluaisimme, tosin meille annettiin aiheet *Hunter S. Thompson(kirjailija)/ 70-luku/Balkan*, joista voisimme ammentaa inspiraatiota suunnitellessamme konserttia. Ryhmääni kuului minun lisäksi saksalainen pianisti, tenorisaksofonisti sekä trumpettisti, ranskalainen rumpali sekä pasunisti ja puolalainen basisti. Heti ensimmäisellä kerralla tavatessamme ryhmän kanssa oli meille selvää, että tulisimme esittämään konsertissa omia sävellyksiämme. Pasunistin teos lähenteli poikkitaiteellista kun hän kappaleen alussa luki sähköpianon säestäessä otoksen Hunter S. Thompsonin kirjasta, jonka jälkeen kappale eteni balkanmaiseen erikoiseen tahtilajiin, johon oli sovitettu melodia kappaleesta *What a Wonderful World*. Lopussa pasunisti myös lauloi kyseenomaista kappaletta lauluääntä muuntavan efektin kera. Tämän teoksen lisäksi esitimme pianistin, rumpalin sekä minun sävellykset, jossa omassani käytin hyväksi mahdollisuutta sovittaa neljälle puhaltimelle. Annetut teemat eivät varsinaisesti inspiroineet minun sävellystäni, mutta annoin kappaleelleni nimen *Gonzo*, viitaten kirjailija Hunter S. Thompsoniin.

Koulun oppilaskunta järjesti muutaman kerran joka lukukauden aikana jami-illan, jolloin koulun kahvilaan tuotiin soittimet ja jolloin oli myös mahdollista ostaa paikan päällä juomia. Näistä illoista teki hauskan myös se, että koulun opettajat osallistuivat niihin. Usein illan aloitti ”housebändi”, jossa soitti sekä oppilaita että opettajia.

Jazz-Institut Berlin oli ehdottomasti kansainvälinen oppilaitos, jossa saksalaisia oli vähemmän, kuin ulkomailta tulevia. Pohjoismaista koulussa oli opiskelijoita Suomen lisäksi Ruotsista, Norjasta, Tanskasta sekä Islannista. Itä-Euroopan maista edustettuina oli Venäjä, Latvia, Puola sekä Ukraina ja niitä etelämpää Tsekki, Slovakia, Slovenia ja Kroatia. Länsi- ja Etelä-Euroopan maista tuli opiskelijoita Espanjasta, Italiasta, Ranskasta, Sveitsistä, Belgiasta ja Itävallasta. Hieman yllättäen sain tehdä tuttavuutta esimerkiksi puolalaisten ja venäläisten kanssa, jota en ehkä olisi aavistanut ennen lähtöäni Saksaan.

6

Berliini

Berliini on jo pitkään ollut vetovoimainen kaupunki taiteilijoille. Suurena syynä tähän on ollut asumiskustannusten edullisuus verrattuna muihin suurkaupunkeihin, jonka juuret juontavat toisesta maailmansodasta. Sodan aikana suuri osa kaupungin infrastruktuurista tuhoutui ja sodan jälkeen kaupunki jaettiin Neuvostoliiton ja läntisten valtioiden kesken, joista sittemmin kehkeytyi Saksan demokraattiselle tasavallalle ja Saksan liittotasavallalle kuuluvat osat. Näiden osien välille pystytettiin demokraattisen tasavallan toimesta muuri vuonna 1961, jotta heidän kansalaisensa eivät loikkaisi Saksan liittotasavallalle kuuluvalla länsipuolelle. Pelko siitä, että Neuvostoliitto valtaisi kaupungin, aiheutti liikeyritysten joukkopaon Berliinistä muihin Saksan liittotasavallan kaupunkeihin. Seuraus tästä oli suuri työttömyyden kasvu samanaikaisesti kuin muu läntinen osa Saksaa voi taloudellisesti hyvin. Berliinin muurin murtuessa ja Saksojen yhdistyessä vuonna 1989 uskottiin Berliinin talouden kasvavan räjähdysmäisesti, mutta niin ei käynytäkään. Suuryritykset eivät palanneet kaupunkiin odotetulla tavalla ja kaupungin talous jäi heikoksi, mikä aiheutti sen että vuokrat eivät nousseet samalla tavalla kuin muissa suurkaupungeissa.(The History Behind Berlin's Cheap Rents, 2012, www)

Asuin Berliinissä ollessani Friedrichschainin kaupunginosassa, joka on aikoinaan ollut Saksan demokraattisen tasavallan, eli Itä-Saksan puolella. Alue on hyvin suosittu turistien keskuudessa, koska se on täynnä ravintoloita ja yöklubeja sekä lähellä East Side Gallerya, eli Berliinin muurista jäljellä olevaa palaa, joka on maalattu täyteen ja näin muutettu ulkoilmataidegalleriaksi. Berliini eroaa monista muista kaupungeista laajuudellaan, ja ettei kaupungilla ole perinteisessä mielessä keskustaa. Esimerkiksi monet yökerhot ovat juuri Friedrichschainin sekä Kreuzbergin kaupunginosissa, eivätkä Mittenissä, jossa kaupungin hallinnollinen keskus sijaitsee.

Toinen ominaispiirre Berliinille on sen kansainvälisyys. Näkyvin maahanmuuttajaryhmä ovat turkkilaiset, jotka ovat esimerkiksi vastuussa kaupungin yleisimmästä pikaruoasta, döner kebabista. Myös etenkin puolalaisia, espanjalaisia ja italialaisia on runsaasti. Pohjoismaista tulevat nuoret arvostavat etenkin kaupungin vapaata ilmapiiriä, esimerkiksi jotkut yökerhot voivat olla koko viikonlopun yötä päivää toiminnassa. Kuten arvata saattaa, käytin saksankielen sijaan paljon englantia, mutta myös ruotsia, jota puhuin ruotsalaisten, norjalaisten sekä tanskalaisten kanssa.

Jazzmusiikin suhteen Berliini on vilkas kaupunki, jossa valinnanvaraa on riittämiin, vaikka kansainvälisesti tunnettuja artisteja kävi hieman yllättäen kaupungissa harvakseltaan. Berliinin tunnetuin jazzklubi oli nimeltään A-Trane, jonka erikoisuutena oli lauantai-iltaisina järjestettävät jamit, jotka alkoivat noin kello 00.30 ja jatkuivat pitkälle aamuyöhön. Koska kouluun pääsi mihin vuorokauden aikaan tahansa, oli meillä tapana lauantaisin soitella ensin koululla puoleenyöhön saakka, jonka jälkeen kävelimme A-Traneen, joka sijaitsi 15 minuutin kävelymatkan päässä, ja menimme soittamaan jameihin. Näistä illoista on jäänyt muutama vahva muisto, toisessa samaan aikaan minun kanssani lavalle tuli soittamaan amerikkalainen pianisti, joka myöhemmin paljastui Taylor Eigstiksi, jolla oli seuraavana päivänä konsertti laulaja Gretchen Parlato kanssa. Muistan myös kun olin suomalaisen ystäväni kanssa soittamassa, jonka jälkeen yleisön seasta tuli vastaan suomalainen nainen, joka väitti että hän arvasi ainoastaan olemuksemme perusteella että olemme suomalaisia ja tarjosi meille juomat.

Toinen Berliinissä sijaitseva jazzklubi oli nimeltään B-Flat, jossa taasen järjestettiin jameja keskiviikkoisin. Hauskan näistä jameista teki yleisön määrä, klubi oli lähes aina keskiviikkoisin täynnä ihmisiä ja soittajia oli välillä jopa jonoksi asti. Tiistaisin pystyit osallistumaan jopa kaksiin jameihin, alkuillasta ensin pienen ja siistin Waldo Barin, ja jos energiaa riitti niin sen jälkeen Kreuzbergissa sijaitsevan Edelweissin musiikillisesti kirjavaan tapahtumaan. Sunnuntaisin jameja järjestettiin muutaman minuutin kävelymatkan päässä omasta asunnostani Friedrichschainissa Badehaus klubilla ja

toisinaan perjantaisin Katerholzigin, yökerhokompleksissa, joka näytti vanhalta teollisuusrakennukselta. Kaikista mielenkiintoisin paikka, jossa jameja järjestettiin, oli kuitenkin Ernst-niminen ravintola Weddingin kaupunginosassa. Ravintola oli jaettu kahteen osaan, ovesta sisään tultaessa oli ensin tila, jossa oli baaritiski sekä muutama pöytä, josta pääsi läpi toiseen huoneeseen, jossa oli pöytiä sekä esiintymislava. Ensin torstaisin ja sittemmin perjantaisin järjestetyt jamit alkoivat kello 22-23 aikoihin ja jatkuivat aamun varhaisiin tunteihin. Ravintolassa oli mielestäni vanhan ajan tunnelma, paljon tupakansavua sekä erikoinen omistaja Ernst itse baaritiskin takana.

Nämä kaikki tapahtumapaikat tarjosivat ensisijaisesti perinteisempää jazzia, vapaalle improvisaatiolle oli omat konserttipaikkansa toisaalla kaupungissa. Voisikin sanoa että jazzkenttä oli tässä mielessä jaettu kahtia perinteisen jazzin ja vapaan improvisaation välillä. Pidin kuitenkin siitä, että nämä paikat tarjosivat helpon tavan verkostoitua muiden jazzmuusikoiden kanssa, koska monet paikalliset muusikot osallistuivat jameihin, joissa heidän kanssaan oli mahdollisuus soittaa.

Berliinissä ei ole pulaa esiintymispaikoista, vaihtoehtoja löytyy pienistä pub-tyylisistä ravintoloista isoihin konserttiareenoihin. Voisikin sanoa, että on täysin mahdollista tehdä vaikka viikonpituisen kiertueen olemalla ainoastaan kaupungin rajojen sisäpuolella. Kääntöpuolena tälle tarjonnan runsaudelle on kuitenkin esiintymisistä saatava korvaus, joka ei Berliinissä tavallisesti ole korkea.

Saksofonisteille Berliinistä teki miellyttävän ja harvinaisen se seikka, että kaupungista löytyi kunnollinen soitinliike, joka oli erikoistunut saksofoneihin. Aika syrjässä kaupungin keskustasta ja tavallisessa kerrostalossa sijaitsevaan kauppaan pääsi sisään soittamalla ovikelloa. Sisällä liikkeessä oli todella kattava valikoima enimmäkseen vanhoja soittimia, joita oli mahdollisuus kokeilla soittaa.

7 Yhteenveto ja pohdinta

Tämän työn tavoitteena oli reflektoida, eli arvioida, vaihto-opiskeluvuottani Berliinissä vuosina 2012-2013. Samalla oli tarkoitus miettiä voisiko joitain ulkomailla kohtaamistani opetusmenetelmistä soveltaa myös Suomalaisessa musiikkikoulutuksessa. Kirjoitus-hetkellä vaihtojaksoni päättymisestä on kulunut yhdeksän kuukautta, joten täysin objektiivinen arvio vaihto-opiskelukokemuksistani voi olla mahdotonta, mutta päällimmäinen tuntemukseni on kuitenkin positiivinen. Uskon että opin Berliinin vuoteni aikana enem-

män kuin mitä olisin oppinut, jos en olisi ollut vaihdossa. Vaikeaa on tietysti kiistää sitä tosiseikkaa, että uusi ympäristö, joka on niin monipuolinen ja tapahtumarikas, kuin mitä se Berliinissä on, vaikuttaa positiivisuuden tunteeseen. Ulkomailla ollessa voivat vanhat rutiinit muuttua, ja kun oppitunteja on jonkun verran vähemmän kuin kotimaassa, jää enemmän aikaa itsenäiseen harjoitteluun.

Verratessani omia kokemuksiani vaihto-opiskelusta tutkimustuloksiin, joita esittelin luvussa kaksi, jotka kertovat suomalaisten vaihto-opiskelijoiden kokemuksista, niin huomaan sekä samankaltaisuuksia että eroavaisuuksia. Lähdin saksankieliseen Keski-Euroopan maahan, vaihtojaksoni pituus oli 9 kuukautta ja tein sen Erasmus-vaihtojärjestön avulla. Vaihto sijoittui kolmannelle opintovuodelle ja syinä lähtööni oli, laadukas opetus, kielitaidon kartuttaminen ja uusien kokemusten hankkiminen. Vaihdossa ollessani minulla oli vähemmän oppitunteja kuin mitä Suomessa, mutta käytin aikaa harjoitteluun vähintään yhtä paljon tai enemmän kuin mitä Suomessa olin opintojeni aikana käyttänyt. Vaikka näin ollen opintosuorituksia ei kertynyt samassa määrin kuin Suomessa, ei minun opintoni pitkity vaihtojakson vuoksi, vaan päinvastoin, tulen valmistumaan puoli vuotta etuajassa.

Koen, että minulla oli samankaltaisia ongelmia, kuin muillakin vaihdossa olleilla. Kontaktit paikallisen väestön kanssa jäivät vähäisiksi, koska kielitaitoa ei kertynyt riittävästi, mikä osaltaan aiheutti vieraantuneisuuden tunteen. Minulla oli myös osittain hankaluuksia käytännön järjestelyiden kanssa, kuten paikallisessa maistraatissa asioimisessa, mikä oli aikaa vievää. Toisaalta asuminen järjestyi lopulta ilman suuria ongelmia enkä myöskään kokenut rahallisesti olevani ongelmassa vaihdon vuoksi. Erasmus-apurahan ja toisen saamani stipendin ansiosta, sekä paikallisen hintatason ollessa alhaisempi kuin Suomessa, minulla oli enemmän rahaa käytössäni kuin mitä tavallisesti Suomessa ollessani.

Tutkimus oli osoittanut, että varsinkin he, jotka ovat koko lukuvuoden vaihdossa kokevat ulkomaan kokemuksensa vaikuttavan positiivisesti jatkaessaan opintojaan Suomessa. Myös minun opiskelumotivaationi parani huomattavasti vaihdon jälkeen ja tunnen, että löysin siellä määrätietoisemmän ja tehokkaamman tavan työskennellä. Mitä tulee oman persoonani kehitykseen on minusta vaikeampi arvioida. Tiettyä itsensä voittamista ulkomaille lähtö sekä tutun ja turvallisen jättäminen vaatii. Voisin kuvitella, että tämän ansiosta itseluottamukseni on jossain määrin parantunut ja kynnys uskaltaa tarttua uusiin haasteisiin laskenut.

Tärkein asia, jossa tunnen kehittyneeni, on oma muusikkous. Jouduin opettelemaan paljon asioita jopa eri tavalla, kuin olin tehnyt aiemmin, mikä oli myös hetkittäin turhauttavaa ja teki soittamisen hetken aikaa vaikeammaksi kuin miten olin kokenut sen aiemmin. Kehittääkseni omaa äänenmuodostustani vahvemmaksi ja tasaisemmaksi aloin soittamaan paksummilla saksofonin lehdillä sekä suukappaleella, jossa oli suurempi kammio kuin edellisessä suukappaleessani. Näiden muutosten seurauksena jouduin käyttämään enemmän ilmaa, jotta saisin ylipäättänsä luotua ääntä ja kasvolidakseni joutuivat koetukselle varsinkin suurempioukkoisen suukappaleen luoman vastuksen vuoksi. Mukautuminen muutokseen kesti useamman kuukauden, mutta uskon että siitä oli minulle hyötyä. Konkreettiset asiat, jotka huomaan juontavan juurensa tästä, ovat äänenvoimakkuuden kasvaminen, soitan yksinkertaisesti kovempaa kuin mitä tein ennen, sekä alarekisterin soittamisen helpottuminen.

Koin opetustyylin Berliinissä enemmän ehdottomaksi, kuin miten olen kokenut sen Suomessa. Opettajille oli varsin selkeää, mitä he halusivat että oppilaat harjoittelisivat, jotta he oppisivat hallitsemaan jazzperinteen. En ole toisaalta varma onko ehdottomuus perua Saksalaisesta musiikinopiskelun perinteestä vai Yhdysvaltalaisesta, jossa monet opettajat ovat kuitenkin opiskelleet. Selkeistä ohjeista on hyötyä opiskellessa, usein voi olla vaikeaa itse löytää keinoa, jolla voi päästä yli omista heikkouksistaan soittajana. Jos opettaja onnistuu antamaan hyviä neuvoja ja kerta toisensa jälkeen huomauttaa jos oppilas tekee virheen, niin silloin oppilas ei halua toistaa virheitään yhä uudelleen. Tämänkaltainen ehdoton opettaminen ei toisaalta välttämättä ruoki oppilaan luovaa kehitystä, koska hänen tehtävänä on tällöin toteuttaa jo olemassa olevia kaavoja soittamiseen ja toistaa jotain, joka on tehty jo aiemmin.

Hyvät opettajat ovat tietenkin tärkeää oppimiselle, mutta uskon että kanssaopiskelijat ovat vähintään yhtä tärkeä, ellei jopa tärkeämpi seikka omalle kehitykselle. Pidän paljon siitä, että sain olla koulussa, jossa kaikilla opiskelijoilla oli musiikillisesti samankaltaiset tavoitteet, jolloin ideoiden ja vinkkien antaminen toisille luo mahdollisuuden oppia toisilta. Selkein esimerkki tästä on tietysti soittaminen toisten kanssa ja kuuntelemalla miten he soittavat. Uskon myös että koulun pienuus, tarkoitettaessa opiskelijamäärää sekä koulurakennuksen fyysistä kokoa, helpottaa tutustumista toisiin ja vahvistaa yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Negatiivinen puoli siinä, että opiskelee koulussa, joka on tarkoitettu vain yhden musiikkityylin opiskeluun voi olla se, että ei kouluaikanaan tutustu muihin kuin sen musiikkityylin soittajiin, jolloin myös mahdollisuudet työskennellä musiikillisesti laaja-alaisesti voivat vähentyä. Jazzmusiikki ei yleensä ole rahallisesti se kaikkein tuottavin ala, joten jos soittajalla ei ole kontakteja sen ulkopuolelta, voi itsensä elättäminen muusikkona olla haastavaa. Tällöin on mietittävä onko tärkeämpää oppia yksi musiikkityyli mahdollisimman hyvin vai oppia useampi musiikkityyli, jolloin aikaa samankaltaiseen syventymiseen ei ole.

Miettiessäni mitä odotuksia minulla oli ennen kuin lähdin vaihtoon, niin täyttymättä jäi saksan kielen kunnollinen oppiminen. Koulussa ei oppitunneilla käytetty saksaa lainkaan ja suuren osan opiskelijoista tullessa saksan ulkopuolelta oli englantia kanssakäymisessä käytetty yhteinen kieli. Berliinissä suurin osa ihmisistä osasi muutenkin englantia ja tietyillä saksan perustaidoilla sai hoidettua helposti arkiaskareet, kuten kaupassa käymisen. Internetin olemassaolo teki myös mahdolliseksi esimerkiksi suomalaisten uutisten lukemisen tai televisio-ohjelmien katsomisen, jolloin tarve ymmärtää saksalaisia sanomalehtiä tai televisio-ohjelmia väheni. Tämän lisäksi tietysti yhteydenpito kotimaahan on nykyään huomattavasti helpompaa verrattuna aikaan ennen internetiä, kun yhteydenpitovälineinä olivat postissa lähetetyt kirjeet sekä kalliit kaukopuhelut. Seuraus siitä, että en oppinut kieltä perusteellisesti, on se, että en päässyt kunnolla sisään saksalaiseen kulttuuriin. Naapureiden tai muiden paikallisten ihmisten kanssa ei juuri tullut keskusteltua, mikä loi vieraantuneisuuden tunteen.

Toinen odotus, joka jäi minusta täyttymättä, oli yhtyeen perustaminen. Ennen lähtöä olin toivonut, että saisin Berliinissä ollessani perustettua yhtyeen, jonka jäsenet olisivat mahdollisesti eri maista, jolloin kaikki yhtyeen jäsenet voisivat järjestää esiintymisiä omissa kotimaissaan. Tällöin olisi mahdollista päästä esiintymään sellaisiin paikkoihin joihin ei muuten ehkä edes osaisi ajatella hakeutuvansa. Keskityin vuoden aikana oman soittimen hallinnan kehittämiseen, mikä oli ehkä synnä siihen, että luova toiminta, kuten omien kappaleiden säveltäminen sekä esittäminen jäi taka-alalle.

Kun mietin, mitkä asiat, joihin törmäsin ollessani Saksassa opiskelijavaihdossa, voisivat kehittää Suomalaista musiikinkoulutusta, niin mieleeni tulevat:

1. Oppilaskonsertti heti koulun alkaessa, jonka materiaali olisi oppilaiden vapaasti päätettävissä. Tällöin oppilaille annetaan luonteva tapa tutustua toisiinsa ja

”murtaa jää” heti koulun alkumetreillä, koska paras tapa tutustua toisiin muusikoihin on soittaa heidän kanssaan sekä esiintymällä heille. Huomasin myös, että esitykselle annettu 15 minuutin aikaraja helpotti valmistautumisessa, koska tällöin muutaman kappaleen esittäminen riittäisi, eikä toivottomuuden tunnetta konsertin läpiviemisestä syntynyt. Konsertti antoi myös tilaisuuden esittää omia sävellyksiään, koska mitään varsinaisia musiikillisia vaatimuksia ei ollut.

2. Koulun omat jamit, joihin myös opettajat osallistuisivat. Varsinkin hieman suuremmassa koulussa voi käydä niin, että koko kouluaikana soittaa vain pienen osan kanssa koulun oppilaista. Harvemmin koulussa tulee vastaan mahdollisuutta lähteä ilman etukäteissuunnittelua soittamaan, koska vapaita luokkia voi olla hankalaa löytää ja monilla on päivisin muita kiireitä. Toisaalta ainoat tilaisuudet soittaa koulun opettajien kanssa on joko omilla soittotunneilla tai jos he johtavat omaa ensembleä. Jos jameja järjestettäisiin vain muutaman kerran lukukauden aikana, ja esimerkiksi koulun oppilaskunta olisi mukana järjestämässä niitä, voisi niistä tulla tapahtuma, josta monet koulun oppilaat olisivat kiinnostuneita.
3. Asia, jota pidin suuressa arvossa ollessani JIBissä, mutta jota voi käytännön tasolla olla hankalaa toteuttaa, oli oma avain kouluun. Avaimen avulla koulun harjoitustiloihin pääsi koska tahansa vuorokaudenajasta tai päivästä riippumatta, mikä osaltaan mahdollisti spontaaneja soittotilanteita.

Heitä, jotka pohtivat opiskelijavaihtoon lähtemistä, haluaisin ehdottomasti kannustaa ottamaan riskin ja lähtemään ulkomaille. Opintojen kannalta vaihtovuosi antaa mahdollisuuden syventyä paremmin opintoihin kuin kotimaassa, koska ulkomailta pääsee hetkeksi eroon rutiineistaan, jotka ympäröivät sinua kotimaassa. Esimerkiksi ystävien ja läheisten jäädessä Suomeen, voi sosiaalinen kanssakäyminen vähentyä, mikä osaltaan antaa enemmän aikaa opintoihin.

Lähteet

Garam, Irma 2000. Kansainvälisyyttä käytännössä : suomalaisten vaihto-opiskelijoiden kokemuksia ulkomailla opiskelusta. Helsinki: Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus

Mclaren, Christie, 2012, The History Behind Berlin's Cheap Rents, <http://nextcity.org/daily/entry/the-history-behind-berlins-cheap-rents> (19.4.2014)

Dombrowski, Ralf, 2009, Despite Differences in History, A Fusion at Heart – Jazz in Germany after the Fall of the Wall, <http://www.goethe.de/kue/mus/jaz/rue/ndm/en4666112.htm> (20.4.2014)

Nogliki, Bert, 2009, Jazz in Germany after 1945, <http://www.goethe.de/kue/mus/jaz/rue/wun/en4932357.htm> (20.4.2014)

Jazz in Germany, http://en.wikipedia.org/wiki/Jazz_in_Germany (20.4.2014)

Poiger, Uta G., Searching for Proper New Music : Jazz In Cold War Germany, <http://www.press.umich.edu/pdf/0472113844-ch5.pdf> (20.4.2014)

JazzFest Berlin, http://en.wikipedia.org/wiki/JazzFest_Berlin (20.4.2014)

Jazz in Germany 1919-1945, <http://www.return2style.de/swingaring/amijazz3.htm> (20.4.2014)

Dartsch, Mikael, 2011, Music Education Outside the State School System, [http://www.miz.org/musical-life-in-germany/download/03 Music Education Outside the State School System.pdf](http://www.miz.org/musical-life-in-germany/download/03_Music_Education_Outside_the_State_School_System.pdf) (1.4.2014)

Nimczik, Ortwin, Bässler, Hans, Altenburg, Detlef, 2011, Education for Musical Professions, [http://www.miz.org/musical-life-in-germany/download/04 Education for Musical Professions.pdf](http://www.miz.org/musical-life-in-germany/download/04_Education_for_Musical_Professions.pdf) (1.4.2014)